

سفر به ژاپن؛ موزه‌ها - ۵

موزه‌ها در ژاپن به مانند سایر نقاط جهان با استقبال انبوه مردم مواجه نیستند اما گرایش به موزه گردی در این کشور قابل توجه است به ویژه افراد سالخورده و دانش‌آموزان از مشتریان متداول موزه‌ها در این کشور هستند.

همشهری آنلاین- علی کدخدازاده

موزه‌ها در ژاپن به مانند سایر نقاط جهان با استقبال انبوه مردم مواجه نیستند اما گرایش به موزه گردی در این کشور قابل توجه است به ویژه افراد سالخورده و دانش‌آموزان از مشتریان متداول موزه‌ها در این کشور هستند. تنوع موزه در ژاپن بسیار وسیع است از موزه‌های عمومی تاریخ کشور گرفته تا موزه‌های تخصصی علمی، معماری، طبیعی و نظایر آن.

یکی از زیباترین موزه‌های ژاپن، موزه شهر کاناوا است. این موزه که ارائه کننده هنر معاصر قرن بیست و یکم است (21st Century Museum of Contemporary Art) ساختار و بنای بسیار زیبایی دارد. مهم‌ترین وجه تمایز این موزه شیشه‌ای بودن آن است. به این ترتیب افرادی که خارج از موزه هستند نیز می‌توانند شاهد رفت‌وآمدها و بخش‌هایی از درون موزه باشند.

این موزه پیش‌تر یک ساختمان دولتی بوده که با نظر و انتخاب مردم به موزه تبدیل شده است. مدیر موزه می‌گفت که تعدد دیوارها شیشه‌ای است تا مردم با جریان امور در موزه و رفت‌وآمدها آشنا شده و کنجکاوی آنها برای بازدید از آن افزوده شود. موزه کاناوا یکی از شلوغ‌ترین موزه‌هایی بود که در ژاپن آن مواجه شدم. این موزه جدول زمانی یکساله برنامه‌های خود را منشر کرده بود که از جمله معروف‌ترین آنها آثار Leandro ERlich بود.

در این اثر، بیننده مردم را در عمق آب استخر در حال حرکت می‌بیند اما وقتی به پایین می‌رود متوجه می‌شود که حجم آب این استخر در یک محفظه شیشه‌ای با قطر کم در جریان است و باقی استخر خالی است. آنچه در بالا دیده یک اشتباه بصری است.

در کیوتو که شهر فرهنگی ژاپن است، نمایش فعالیت‌های هنری فقط اختصاص به محل اصلی موزه ندارد. شهرداری در خیابان‌های شهر محل‌های کوچکی دارد که گاه شامل یک اتاق و یا خانه‌ای بسیار کوچک و قدیمی است. این محل‌ها نیز به عنوان محل‌های نمایش یک اثر یا چند اثر هنری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

اجراهای خیابانی نیز در این شهر چشم نواز است. تریلی‌هایی ساخته شده که حداقل‌های لازم برای تشکیل یا صحنه نمایش را داراست. این مجموعه اتوماتیک است. تریلی در مکان مورد نظر مستقر می‌شود و سپس به وسیله جک‌های هیدرولیک، سقف، کف، و دیوارهای صحنه از درون تریلی به حرکت درآمده و آن را می‌سازند. بعد هنرمندان وارد شده و به اجرای نمایش می‌پردازند. در خلال استقرار تریلی مردم به مرور جمع می‌شوند. دست‌اندرکاران اجرا بروشورهای ساده‌ای را به آنها می‌دهند. نمایش تمام می‌شود. مردم تشویق می‌کنند. تریلی صحنه را جمع می‌کند و می‌رود.

در توکیو نیز موزه‌های متعددی وجود دارد. در موزه ملی توکیو می‌توان تاریخ گذشته این کشور را ورق زد. صنایع دستی کهن، لباس‌ها، ابزارهای جنگی، تولیدات هنری، وسایل روزمره زندگی از دیرباز تا کنون، مجسمه‌های چوبی و فلزی قدیمی از بودا و دیگر خدایان کهن این دیدار همگی به تماشا گذاشته شده است. عکس‌برداری و انعکاس نور فلاش در بسیاری از بخش‌های این موزه ممنوع است. این موزه معمولا یک پروژه درسی برای دانش‌آموزان است. آنها در گروه‌های بزرگ و درحالی که اوراقی در دست دارند در تمام بخش‌های موزه کنجکاوانه می‌گردند و به کمک هم‌کلاسی‌ها یا معلمان خود و مسئولان موزه موظف به یافتن پاسخ سوال‌ها یا موضوعاتی هستند که برایشان تکلیف شده است. حضور این نوجوانان در کنار افراد کهنسالی که در موزه‌ها به فراوانی دیده می‌شوند، تصویر زیبایی خلق می‌کند.

اما موزه هنرهای معاصر ژاپن وجهه دیگری دارد. این موزه هم به لحاظ فرم معماری آن هم به جهت نمایش آثاری که مخاطبان معمولی کمتر می‌توانند با آن ارتباط برقرار کنند، موقعیت خاصی دارد به ویژه آنکه مدیر این موزه خانم هاسه‌گاوا (Yuko Hasegawa) است که پیش‌تر از او سخن گفتم. وی یک چهره بین‌المللی است و نوع رفتارش به گونه‌ای است که مخاطب را به سرعت تحت تاثیر قرار می‌دهد.

موزه‌ها در فضایی فراخ و آرام قرار دارند و در کنار آنها فروشگاه‌هایی برای ارائه کتاب‌ها و وسائل مرتبط با فرهنگ و هنر عرضه می‌شود.

در جای جای موزه، کارکنانی ایستاده‌اند که آماده هر نوع کمک هستند و لبخند و احترام ویژگی بارز آنهاست. معمولا در طبقات پایین این موزه‌ها به مانند موزه کیوتو، بخش‌های متعدد مرمت و تحقیق وجود دارد که افراد در میان انبوه کتاب‌ها، اسناد، و اشیاء در حال کار هستند. ترکیب عناصر قدیمی با تکنولوژی جدید و رایانه در این بخش‌های پنهان خود یکی

از جلوه‌های زیبای درک دنیای موزه‌ها و تحقیقات فرهنگی و هنری است.